

Valtakunnalliset lastensuojelupäivät® 6.-7.10.2026

Kommenttipuheenvuoro – Lastensuojelu muutoksessa

Susanna Hoikkala, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö
6.10.2026

Positiointi

- Pösö (2010, s. 325):

”Lastensuojelu on institutionaalinen lain, julkisen hallinnon, ammattilaisten ja kansalaisten välinen käytäntö, jossa eri tavoin otetaan kantaa, ohjataan, tuetaan ja valvotaan sellaista lapsuutta ja perhe-elämää, joka on kiistanalaista tai ongelmallista vallitsevien sosiaalisten ja kulttuuristen odotusten näkökulmasta.”
- Sosiaali- ja terveysministeriön keskeisiä tehtäviä:
 - hallinnonalan lainsäädännön valmistelu
 - hallinnonalan yleinen ohjaus ja valvonta
 - hallitusohjelman toimeenpano nelivuotisessa syklissä.
- Lainsäädäntö yhtenä elementtinä kiistanalaisuuden hallintaa koskevassa keskustelussa.

Missä nyt olemme?

- Lainsäädännön valmistelua ja toimeenpanoa tehdään osana historiallisesti merkittävää toimintaympäristön muutosta.
- Lastensuojelun järjestämisvastuu nyt itsehallinnollisilla hyvinvointialueilla ja Helsingin kaupungilla kuntapohjaisen järjestämisvastuun sijaan.
- Muutoksen toimeenpanoa haastaa osaltaan julkisen talouden tila.

Suomi on uudistanut sosiaali- ja terveyspalvelujaan viimeisen 100 vuoden aikana

1920-luku	1930-luku	1940-luku	1950-luku	1960-luku	1970-luku	1980-luku	1990-luku	2000-luku	2010-luku	2020-luku
Köyhäinhoidosta valtion ohjaukseen	Sosiaali-vakuutusjärjestelmä tuo turvaa kaikille	Sodasta toipuminen ja hyvinvointipalvelujen rakentaminen (hyvinvointivaltio)			Kasvu: kunnallisten sosiaali- ja terveyspalvelujen laajentuminen		Lama Globalisaatio	Väestörakenteen muutos ja integraatio 2011–2015 & 2015–2019 Kaatuneet uudistukset 2020–2023 Onnistunut rakenneuudistus		
1917 Itsenäisyys 1918 Sosiaaliministeriö 1919 Kieltolaki 1922 Köyhäinhoidon kehittyminen, työehtojen parantuminen	1936 Lastensuojelulaki (52/1936) 1938 Ensimmäinen äitiyspakkaus	1948-49 Äitiyspakkaus & lapsilisä kaikille	1956 Kansallisen eläkejärjestelmän uudistaminen 1957 Sosiaalituki	1962 Työeläketurva kaikille 1963 Sairausvakuutuslaki	1972 Kansanterveyslaki	1982 Sosiaalihuoltolaki 1983 Lastensuojelulaki (683/1983) 1987 Tasa-arvolaki	1995 Suomi liittyy EU:hun: Kansallinen terveys- ja sosiaalipolitiikan yhtenäistäminen	2005–2011 Kunta- ja palvelurakenneuudistus 2007 Lastensuojelulaki (417/2007) 2011 Uusi terveydenhuoltolaki 2014 Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) 2017 Työeläkejärjestelmää uudistetaan vastaamaan pidentyneeseen elinajanodotteeseen 2023 Hoitotakuu 1.1.2023 Sote-uudistus Hyvinvointialueet ottavat vastuun sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen järjestämisestä		
• Suomi on yksi Euroopan köyhimmistä maista	• Kansaneläkejärjestelmä otetaan käyttöön • Sosiaalityön asema vahvistuu	• Valtakunnallinen sairaalajärjestelmä perustetaan • Sosiaalihuollon vastuu siirtyy kunnille	• Hyvinvointivaltion ensimmäiset vaiheet	• Ministeriön nimi muuttui sosiaali- ja terveysministeriöksi, ottaen vastuun myös terveydenhuollosta	• Terveyskeskukset perustetaan • Hammashoitoa parannetaan • Lasten päivähoitoa vakiinnutetaan • Kansanterveys paranee	• Valtionosuusjärjestelmää uudistetaan • Hyvinvointipalveluja laajennetaan	• Sosiaaliturvaa leikataan ja uudistetaan • Kuntien toimivaltaa vahvistetaan	• Hoitotakuut asetetaan • Terveysteknologia ja genomitieto kehittyvät • Sosiaaliturvauudistus on valmistelussa		

Pääministeri Orpon hallituksen ohjelma lastensuojelulainsäädännön uudistamisen pohjana

- HE 56/2023 vp: jälkihuoltoajan alentaminen kahdella vuodella.
- HE 149/2025 vp: lastensuojelulain kokonaisuudistuksen 1. vaihe
 - Keskeisesti sijoitettujen lasten kohteluun ja palveluihin sekä toimivaltuuksiin liittyviä muutoksia.
- Annettu juuri eduskunnalle HE 182/2026 vp: lastensuojelulain kokonaisuudistuksen 2. vaihe
 - Ehdotetaan kokonaan uutta, järjestyksessään neljättä, lastensuojelulakia.

Poikkihallinnollisesta lasten suojelusta

- Lastensuojelu kytkeytyy väkivallan ja rikosten vastaisiin toimiin. Vaikeimmissakin tilanteissa olevia lapsia ja nuoria pystytään auttamaan yhteistyöllä.
- Toimenpideohjelma nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi vuosille 2024–2027 (OM083:00/2023).
- Vakavasti päihteitä ja väkivaltaa käyttäviä sekä rikoksia tekeviä alaikäisiä nuoria koskevan lastensuojelulainsäädännön uudistamisen valmisteluryhmä (STM029:00/2024).
- Turvalliset kadut -hanke (THL, TE määräraha): kehitetään primääri-, sekundääri- ja tertiääritoimia.

Lapsen oikeudesta erityiseen suojeluun

- Lastensuojelussa on määritelty uudelleen lapsi-aikuissuhteita:
 - Selkiytetty kasvatuksellisten käytäntöjen ja rajoitusten välistä suhdetta.
 - Lisätty toimivaltuuksia varmistamaan lapsen edun, hyvinvoinnin ja turvallisuuden toteutuminen mm. luvatta sijaishuoltopaikoistaan poissaolevien lasten tilanteisiin.
- Erityisen huolenpidon jaksoa koskeva muuttunut sääntely (voimaan 1.10.).
- Kuntouttavaa suljettua laitospalvelua koskeva sääntely voimaan 1.1.2027.
 - ”Lapsi, joka on täyttänyt 12 vuotta ja aiheuttaa vakavaa vaaraa omalle tai muiden turvallisuudelle käyttämällä väkivaltaa tai tekemällä muita rikollisia tekoja, voidaan sijoittaa kuntouttavaan suljettuun laitospalveluun, jos se on välttämätöntä hänen suojelemisekseen omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavalta käyttäytymiseltä sekä hänen tarvitsemiensa kuntouttavien palvelujen ja pitkäjänteisen tuen järjestämiseksi.” (Lastensuojelulaki 49 a §:n 1 mom.)
- Lastensuojelun ja psykiatrian yhteensovittavien lastensuojeluyksiköiden kehittäminen.

Mihin suuntaan on ehdotettu mentävän?

- Lastensuojelun institutionaalisen rajan (Pösö 2010) uudelleenmäärittely sosiaalihuoltolain (HE 180/2026 vp) ja lastensuojelulain (HE 182/2026 vp) suhdetta koskevilla muutosehdotuksilla. Niiden tavoitteena on muun muassa:
 - Selkiyttää palveluja ja prosesseja.
 - Selkiyttää lastensuojelun asemaa viimesijaisena erityispalveluna.
 - Selkiyttää epäselvänä pidettyä erityistä tukea tarvitsevan lapsen ja lastensuojelun asiakkuudessa olevan lapsen määritelmien välistä suhdetta täsmentämällä lastensuojelun asiakkuuden kriteerejä.

Lopuksi

- Lainsäädännön keinot ovat kuitenkin rajalliset muutoksen aikaansaamiseksi.
- Tulevaisuudessakin tärkeintä on konkreettinen ja laadukas työskentely lasten ja perheiden kanssa.
- Lasten suojeleminen ei voi jatkossakaan kaventua ainoastaan lastensuojelun tehtäväksi, vaan sen tulee olla kaikkien lasten kanssa toimivien aikuisten yhteinen tehtävä.